

Alla kan bli vinnare i en globaliserad värld

Göteborgs-Posten den 14 maj 2017

En våg av isolationism och motstånd mot globaliseringens effekter sköljer över världen. Många är olyckskorparna som kraxar om globaliseringens död.

Årets pristagare av Global Award for Entrepreneurship Research, peruanen Hernando de Soto, har i sin forskning visat att globaliseringen inte per automatik ger enbart fördelar för utvecklingsländer och forna kommuniststater. Inte för att globalisering och kapitalism i sig är misslyckade fenomen utan för att länderna utanför västvärlden inte har möjlighet att fullt ut utnyttja allt kapital som finns tillgängligt.

Huvudbudskapet i de Sotos arbete är att ingen nation kan ha en stark marknadsekonomi utan fungerande system för äganderätt. När en sådan saknas blir global kapitalism en rikemansklubb som gynnar redan privilegierade. Denna snedvridning är dock inte ödesbestämd; utvecklingen kan, och bör, brytas.

Entreprenörskap är A och O för att skapa välstånd. Men när det formella lagsystemet inte fungerar utvecklas ett parallellt och informellt system. Inte sällan åtföljs denna svarta ekonomi av godtycklighet och korruption, vilket göder fattigdom och gör det svårt att utnyttja skalfördelar och specialisering.

Faktum är att fattiga människor ofta har tillgångar men att dessa på grund av dåliga regelverk, kopplade till äganderätten, inte kan utnyttjas. De Soto talar om "dött kapital". Ett exempel är hur fattiga i utvecklingsländers slumområden skulle kunna använda sina bostäder som borgen för att få lån och därmed startkapital till företag.

Dött kapital kan väckas till liv

Med ett väl fungerande regelverk kan "dött kapital" väckas till liv. Det kan dock finnas andra problem som hämmar entreprenörskap och ekonomisk utveckling. Regler och byråkrati kan vara utformade så att det är alldeles för omständligt att starta ett företag. De Soto har kartlagt hur krångligt det är att starta företag i många utvecklingsländer för att uppmärksamma politiker och debattörer på orimliga system och för att i förlängningen skapa förändring. De Sotos forskning pekar på vad många tycks ha glömt: Västvärldens välstånd har byggts på ett system av tydligt definierade äganderätter och goda ramvillkor inom vilka marknader har kunnat utvecklas.

De Sotos pionjärbete ligger till grund för de så kallade Doing Business-undersökningar som Världsbanken numera genomför. Här kartläggs hur svårt eller enkelt det är att starta och driva företag. I ett förord till årets rapport skriver Paul M Romer, chefekonom på Världsbanken, att de Soto hade rätt: "om man mäter och rapporterar skapas ett tryck på den politiska ledningen att effektivisera administrationen".

Lärdomar för Sverige

Vad har då Sverige att lära av Hernando de Soto?

Globaliseringen fungerar endast när människor på olika nivåer i såväl fattiga som rika länder kan delta i handel, utbyte och nätverkande. Västvärldens framgångssaga är inte en tillfällighet eller något obegripligt. Tvärtom, många av de reformer som de Soto menar krävs för att ekonomin ska blomstra är vad västvärlden genomförde innan den ekonomiska utvecklingen tog fart. De Soto har gett oss en nyckel till hur globaliseringens avigsidor kan undvikas. Den forskning han initierat har direkt bäring på svenska förhållanden. Världsbankens analyser visar till exempel att Sverige har betydande utrymme för ekonomiska reformer. På en hundrageradig poängskala bedömer Världsbanken att svenska regelverk befinner sig på 82, det vill säga långt från fronten.

En annan lärdom för svensk del är att höjda biståndsanslag inte är lösningen på utvecklingsländernas problem. Lika möjligheter skapas inte av bistånd utan genom att de fattiga länderna reformerar sig själva. Vad de behöver är regelverk som lösgör dött kapital samtidigt som nyföretagande underlättas. Inte sällan påstås att anledningen till den ekonomiska stagnationen i utvecklingsländer är en bristande kultur som inte uppmuntrar entreprenörskap, risktagande och långsiktiga investeringar. Detta är en missuppfattning. Under ytan bubblar det av entreprenöriell aktivitet i utvecklingsländerna. Det som ofta saknas är ett institutionellt ramverk som kanaliserar entreprenörskapet in i produktiva aktiviteter.

Förmågan att reformera

Sverige behöver stå upp för en fortsatt öppen värld, men för att globaliseringens fördelar även ska komma utvecklingsländerna till del bör vi lyssna till de Soto. Han har med sitt banbrytande arbete visat hur detta är möjligt. Utvecklingsländerna är inte fattiga därför att vi är rika. De är fattiga för att de inte har våra institutioner. Och för svensk del handlar konkurrenskraft och välståndsbyggande ytterst om förmågan att ständigt reformera dessa regelverk och skapa goda förutsättningar för entreprenörskap och företagsbyggande.

Johan Eklund, professor
Entreprenörskapsforum, BTH och JIBS

Magnus Henreksson, professor
IFN

Mikael Stenkula, fil.dr
IFN